

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-132>

УДК 336.221.4

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

THE MAIN PROBLEMS OF THE UKRAINIAN TAXATION SYSTEM

Смирна Катерина Вадимівна
фінансовий директор ЮБ «Смирний та партнери»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5740-4305>

Smyrna Kateryna
Smirnyi & Partners Law Firm

Стаття присвячена аналізу проблем та недоліків сучасної системи оподаткування України. В дослідженні використані методи наукового дослідження, такі як систематизація, індуктивний та дедуктивний методи, економіко-статистичні методи та графічні. В дослідженні з'ясовано, що сучасна система оподаткування України стикається з рядом проблем, серед яких були виявлені постійні зміни в законодавстві, існування значної кількості податків і зборів, більшість з яких, мають дуже низьку питому вагу в загальних податкових надходженнях, але ускладнюють процеси адміністрування, дискреційність податкової системи, автоматизоване блокування податкових накладних та скасування податкових пільг для бізнесу. Зазначені проблеми не лише ускладнюють систему оподаткування, а й впливають на ефективність та конкурентоспроможність бізнес-середовища в Україні. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та системної модернізації системи оподаткування.

Ключові слова: податки, система оподаткування, адміністрування, блокування податкових накладних, скасування пільг.

The taxation system in Ukraine during military aggression and martial law is particularly vulnerable and requires a comprehensive analysis, as economic conditions during this period can significantly affect fiscal mechanisms and require adaptation of tax policy to ensure the country's sustainability and development. Thus, identifying the problems and shortcomings of the current taxation system becomes more relevant and necessary. The purpose of the article is to study the existing taxation system in Ukraine in the context of military aggression and martial law and to analyze its existing shortcomings and problems. The analysis reveals that before the full-scale Russian invasion, tax revenues accounted for approximately 80% of budget revenues. However, in 2023, non-tax revenues almost equaled tax revenues and amounted to 45%. It is established that the revenues of the State Budget of Ukraine are dominated by indirect taxes, mainly due to VAT. It is found that direct taxes, especially personal income tax and corporate income tax, have a smaller share compared to indirect taxes. It is noted that such a taxation structure differs from the developed European countries, where direct taxes prevail. The analysis found that despite the trend towards an increase in the share of direct taxes, Ukraine's taxation system remains suboptimal, and its gaps and shortcomings require further modernization and optimization. It is established that the existing taxation system of Ukraine faces problems, in particular, constant changes in legislation, the existence of many unclear taxes with a low share in tax revenues, discretion and frequent cases of blocking tax invoices, which complicate the administration processes, as well as the abolition of chamber privileges. Prospects for further research in the field of Ukraine's taxation system include a wide range of areas - it is worthwhile to study the impact of the changes on business and the economy in more depth, to conduct a comparative analysis of foreign tax practices, and to explore opportunities to improve tax administration and control. Additionally, an interesting area could be the analysis of the positive and negative impact of tax reforms on the social aspects of the population.

Keywords: taxes, taxation system, administration, blocking of tax invoices, abolition of benefits.

Постановка проблеми. Сучасна система оподаткування в Україні є об'єктом уваги вчених та дослідників, оскільки вона відіграє важливу роль у формуванні економічної та соці-

альної політики країни. Податкова система виступає основним інструментом фіскальної політики, впливаючи на розподіл фінансових ресурсів країни, стимулюючи чи навпаки,

гальмуючи економічну активність суб'єктів господарювання та формуючи бюджетні доходи. Актуальність дослідження проблем системи оподаткування в Україні визначається тим, що ефективна та справедлива податкова система є важливим чинником для стимулювання економічного розвитку та залучення інвестицій. Недоліки в діючій податковій системі призводять до економічних викликів, тіньової економіки, а також погіршення соціально-економічного становища громадян. Враховуючи складні умови військової агресії з боку росії, глобальної конкуренції та потребу у фінансовій стабільності, вивчення та вдосконалення системи оподаткування залишається важливим завданням для подальшого розвитку України. До речі, Україна включена до переліку країн з однією з найбільш складних і непривабливих податкових систем. Відповідний рейтинг, який має назву «Tax Hells Index 2023» («Податкове пекло 2023»), був скомпільований американським фондом «1841» [1]. Згідно з авторами рейтингу, перше місце займає країна з найскладнішою економічною ситуацією. Україна в цьому рейтингу посідає четверте місце, проте варто відзначити, що згідно із звітом фонду, оцінка була проведена на підставі даних 2021 року, тобто перед початком військової агресії та воєнного стану в Україні. Отже, такий рейтинг свідчить про істотні недоліки, з якими стикається бізнес-спільнота та інвестори в процесі оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Визначенням проблем та недоліків існуючої системи оподаткування в Україні займалися такі вчені як Д. О. Мальована, Ю. О. Старкова, М. Д. Шашко [2], Н. С. Слаблюк [3], Д. І. Кліменко [4], М. І. Мельник, І. В. Лещух [5], М. О. Лаврук [6], О. С. Дроздовська, О.В. Озерчук [7], О. О. Олійник, Ю. В. Дорофєєва [8], О. О. Ляхова, Д. Ю. Садовий [9] тощо. Однак незважаючи на накопичений науковий досвід залишаються недослідженими питання проблем та недоліків системи оподаткування в умовах військової агресії та воєнного стану в Україні.

Формулювання цілей статті (встановлення завдання). Метою дослідження є оцінка існуючої системи оподаткування в Україні в умовах військової агресії та аналіз її існуючих недоліків і проблем. Для досягнення поставленої мети в роботі поставлені наступні задачі: - дати оцінку податковим надходженням в Україні; проаналізувати їх склад

та структуру; визначити проблемам та недолікам існуючої системи оподаткування України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкові надходження відіграють визначальну роль у формуванні доходів бюджету та забезпеченні фінансової стабільності держави. Зміна динаміки частки податкових надходжень у загальному обсязі доходів бюджету за останні роки свідчить про істотні зрушення в фінансовій ситуації країни. У 2019 році податкові надходження склали 80,12% від усіх доходів бюджету, проте в подальших роках ця частка відзначилася іншою динамікою: зменшення в 2020 році до 79,1%, подальше зростання в 2021 році до 85,37%, але суттєве зниження у 2022 та 2023 роках до 53,14% та 45,04% відповідно. Таке істотне зниження пов'язано, в першу чергу, із військовою агресією росії.

На рисунку 1 представлено динаміку доходів бюджету та податкових й неподаткових надходжень за останні 5 років.

Отже, можна зробити висновок, що у 2019–2021 рр. в середньому 80% Державного бюджету України формувалося за допомогою податкових надходжень. Проте, цей показник є недостатнім, оскільки відповідно до європейських стандартів, неподаткові надходження у структурі бюджету країни повинні становити не більше 5%. А з початком повномасштабного вторгнення структура державних доходів стала вкрай неоптимальною і вже в 2023 році неподаткові надходження майже стали дорівнювати податковим надходженням і склали 45%.

З метою розуміння складу та структури податкових надходжень автором складено таблицю 1, де представлені основні податки, які накопичують державний бюджет.

Таким чином, таблиця 1 дає змогу зрозуміти, що у доходах Державного бюджету України переважають непрямі податки (ПДВ, акцизні збори, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції) – їх питома вага за 2023 р. склала 65,6% від всіх податкових надходжень, з них найбільша доля належала ПДВ – 48,2 %. Прямі податки в 2023 р. становили 34,4% від всіх податкових надходжень України, основну частину якого, займав податок на доходи фізичних осіб – 17,2% і податок на прибуток підприємств – 12,0%. Варто звернути увагу, що питома вага непрямих податків в розвинутих країнах Європи набагато нижча. Наприклад, в Німеччині непрямі податки складають всього 27,2%, в Бельгії – 27,5%, в Англії – 36,7%. В цих країнах переважають

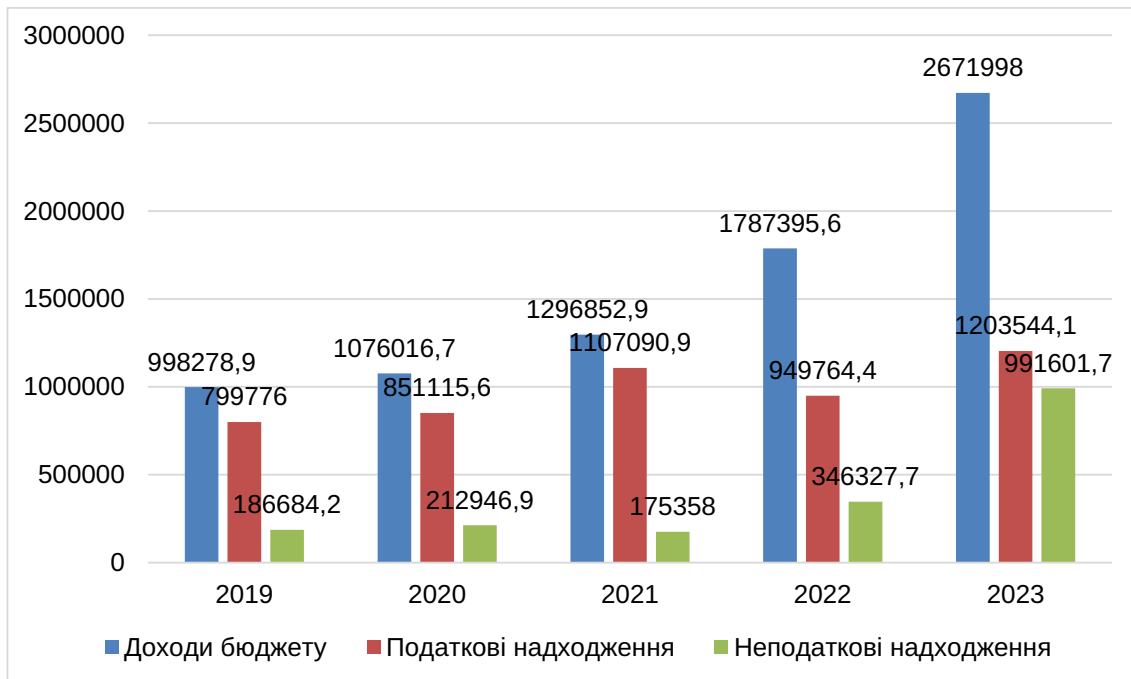

Рис. 1. Динаміка доходів бюджету України, податкових й неподаткових надходжень за останні 5 років, млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [10]

прямі податки в системі оподаткування адже вважається, що прямі податки більш соціально справедливими з погляду платоспроможності їх платників, оскільки об'єктом оподаткування є дохід або прибуток. А ось, переважання непрямих податків у структурі оподаткування спостерігається у постсоціалістичних країнах ЄС з молодою ринковою економікою [7].

Отже, незважаючи на складні економіко-політичні умови і трансформаційні зміни протягом аналізованого періоду в Україні спостерігається тенденція до збільшення частки прямих податків у системі оподаткування, що відповідає практиці розвинених країн. Також можна побачити зростання всіх податкових надходжень на протязі аналізованого періоду, крім надходжень від рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів, які істотно скоротилися. Проте, попри зростання податкових надходжень, система оподаткування України має суттєві недоліки та прогалини.

Зазначимо, що система оподаткування в Україні формувалася протягом багатьох років, проте вона досі є недосконалою й незавершеною адже постійні зміни та доповнення до законодавчих актів виявляються не лише неоднозначними, але й далі спричиняють ще більшу неузгодженість та протиріччя у сучасній системі оподаткування України.

Наприклад, у період з 2011 по 2021 рік Податковий кодекс України був підданий 166 змінам та доповненням. Питання оподаткування до сих пір регулюється підзаконними нормативними документами, актами Кабінету Міністрів, указами Президента та іншими правовими актами [9]. Це дає можливість припустити, що постійні зміни приводять до нестабільності й нездатності податкової системи України ефективно функціонувати. Невизначеність у тлумаченні податкового законодавства створює значні труднощі для суб'єктів господарювання, оскільки вони змушені оперувати нечіткими чи суперечливими нормами, що призводить, в першу чергу, до неспокою серед бізнес-спільноти. Більш того, така неоднозначність у законодавстві суттєво ускладнює планування та стратегічне управління бізнесом. Також варто зауважити, що це впливає і на привабливість національної економіки для іноземних інвесторів, адже нестабільність у тлумаченні податкових норм може стримувати потік іноземних інвестицій та створювати перешкоди для розвитку економіки країни.

Наступним істотним недоліком сучасної системи оподаткування в Україні є існування значної кількості податків і зборів, більшість з яких мають дуже низьку питому вагу в загальних податкових надходженнях, менше 1%.

Таблиця 1

**Склад і структура податкових надходжень до Державного бюджету України
у 2019–2023 рр.**

№	Податок	2019		2020		2021		2022		2023	
		Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%
1.	Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	217040,4	27,1	225976,3	26,6	285307	25,8	265477,1	28,0	350781,9	29,1
1.1	Податок на доходи фізичних осіб	109954	13,7	117281,3	13,8	137555,2	12,4	148427,3	15,6	206944,8	17,2
1.2	Податок на прибуток підприємств	107086,3	13,4	108695	12,8	147751,7	13,3	117049,9	12,3	143837,1	12,0
2	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	46746,9	5,8	52475,7	6,2	80749,4	7,3	85365	9,0	60327,7	5,0
3	Внутрішні податки на товари та послуги	502048,1	62,8	538896,2	63,3	698940,4	63,1	569353,8	59,9	748143,9	62,2
3.1	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	69897,1	8,7	80449,3	9,5	82858,4	7,5	60699,1	6,4	92583,9	7,7
3.2	Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	53460,8	6,7	57846,9	6,8	79592,8	7,2	41653,8	4,4	74762,7	6,2
3.3	Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	88929,8	11,1	126486,6	14,9	155774,8	14,1	213948	22,5	214639,3	17,8
3.4	Податок на додану вартість з імпортованих товарів	289760,4	36,2	274113,5	32,2	380714,4	34,4	253053	26,6	366158	30,42
4	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	30086	3,8	30460,5	3,6	38177,2	3,4	26246	2,8	40559,4	3,37
5	Інші податки та збори	3855	0,5	3306,2	0,4	3916,5	0,4	3322,4	0,3	3731,1	0,31
6	Всього	799776	100	851115,6	100	1107090,9	100	949764,4	100	1203544,1	100

Джерело: складено й розраховано автором на основі [10]

Це призводить до ситуації, коли ці податки не роблять суттєвий вклад в накопичення доходів бюджету країни, а лише стають додатковими витратами на їх стягнення [8]. Адже, такий розподіл податків зумовлює адміністративні та бюрократичні труднощі для бізнесу, викликаючи збільшення адміністративних витрат та ускладнюючи податковий облік для платників. Крім того, така фрагментованість податкової системи може сприяти недооцінці ефективності податкових зборів та ускладнювати здійснення ефективних фіскальних політик.

В Національній економічній стратегії України на період до 2030 року вказано також, що податкова система України є надто дискреційною і зумовлює тінізацію та офшоризацію економіки [11]. В документі написано, що у контексті корпоративного податку в Україні діє податок на прибуток, який, хоча й має ставку, яка відповідає світовим практикам, водночас є дискреційним. Наприклад, існує можливість тиску податкових органів на підприємства при визначенні бази оподаткування. Така ситуація створює сприятливі умови для недоотримання необхідних фінансових ресурсів у державний бюджет. Більш того, дійсний характер податкового регулювання може визначати можливість для виведення коштів в юрисдикції з меншим оподаткуванням, що відкриває можливість для бізнесу мінімізувати свої податкові зобов'язання та стимулює розгляд альтернативних шляхів оптимізації фінансів, що може призводити до втрати державним бюджетом значної частини потенційних надходжень [11].

З точки зору податку на працю, велике навантаження на оплату праці в Україні визначається єдиним соціальним внеском на загальнообов'язкове державне страхування (22%) та військовим збором (1,5%), що в результаті призводить до загального податкового навантаження більше 40%, що, знов таки, створює умови для тінізації економіки, зловживання спрощеною системою оподаткування та зростання рівня безробіття [11].

Не менш істотним недоліком сучасної системи оподаткування України є часті випадки автоматизованого блокування податкових накладних. Так, відповідно до п. 201.16 Податкового кодексу України [12] передбачена можливість зупинення реєстрації податкової накладної чи розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних у порядку та на підставах, визначених порядками з питань такої зупинки, затвердженими

Постановою Кабінету Міністрів України КМУ № 1165 від 11.12.2019 р. [13]

Автоблокування податкових накладних представляє собою інструмент для забезпечення контролю за дотриманням податкового законодавства. Податкові органи можуть блокувати накладні для подальшого аналізу з метою перевірки відповідності платника податків усім вимогам та правилам оподаткування, включаючи правильність обліку доходів, витрат і інших фіскальних параметрів. Так, якщо податкова служба має підозру щодо податкового шахрайства або неправомірної діяльності платника податків, вона може прийняти рішення про блокування податкових накладних для проведення подальшого розслідування. [6]. Проте варто зауважити, що автоблокування податкових накладних може призводити до серйозних проблем для підприємств, так як це впливає на їхню фінансову та податкову діяльність. Це може спричинити затримки у виконанні замовлень, фінансові труднощі та втрату прибутку, оскільки підприємство не може використовувати заблоковані накладні для операцій. Крім того, такі ситуації можуть призвести до штрафів та пені за порушення податкового законодавства, якщо питання, що спричинили блокування, не будуть вчасно вирішені.

Отже, вивчаючи проблему блокування податкових накладних, стає очевидним, що така практика, на жаль, активно використовується серед українських підприємств. Зауважимо, що наслідки блокування можуть бути різними, включаючи втрату довіри покупців-контрагентів, втрату можливості отримання податкового кредиту, що може призвести до бажання партнерів припинити співпрацю. Крім того, можливі штрафи та інші правопорушення. Тому, блокування реєстрації податкових накладних вимагає негайної реакції з боку керівництва підприємства. Вчасні заходи, такі як доведення відповідності критеріям безумовної реєстрації перед податковими органами, можуть зменшити ризики блокування та його наслідків. [14].

В рамках даної теми варто приділити уваги скасуванню податкових пільг для бізнесу, яке відбулося в серпні 2023. Після початку повномасштабного вторгнення росії в квітні 2022 року уряд держави вжив заходів для підтримки бізнесу, включаючи встановлення податкових пільг, що призвело до зниження розміру єдиного податку до 2%. Зазначена ініціатива була здійснена на користь понад 185 тисяч компаній та 40 тисяч фізичних осіб-

підприємців, які скористалися цією можливістю для полегшення фінансового тягаря під час періоду, пов'язаних із загостренням конфлікту [15].

За даними Державної податкової служби, на початок травня 2023 р. фіксувалася загальна кількість компаній, які скористалися особливостями оподаткування, і ця кількість складала 56 542 підприємства. Протягом періоду розгляду законопроекту про скасування податкових пільг, їхнє число залишалося стабільним, і на останній день липня реєстр аналітичної компанії «Opendatabot» зафіксував 54 896 бізнесів [15]. Відтепер, з введенням у дію законопроекту 8401 щодо скасування податкових пільг для бізнесу, компанії та фізичні особи-підприємці будуть автоматично переведені на ту групу та ставку, яка діяла перед повномасштабним вторгненням.

Зазначимо, що це вже має негативні наслідки адже бізнес стикається з ризиками, такими як повернення фізичних осіб-підприємців-партнерів до 2-ї групи або перехід компаній та фізичних осіб-підприємців на загальну систему оподаткування, якщо вони були створені під час дії пільг. Для уникнення штрафів та додаткових податкових зобов'язань, спеціалісти компанії «Opendatabot» радять перевіряти групу єдиного податку всіх контрагентів.

Головним аргументом авторів поточної законодавчої ініціативи є необхідність скасування податкової пільги як однієї з ключових умов для продовження співпраці України з Міжнародним валютним фондом (МВФ). За їхньою думкою, цей крок сприятиме, принаймні частково, зменшенню дефіциту українського бюджету та збільшить фінансові можливості держави для фінансування Збройних сил. МВФ вбачає в цьому заході шлях до покращення фінансового становища країни в умовах конфлікту [16]. Хоча автори закону аргументують цей крок як необхідний для фінансової стабільності країни, важливо врахувати, як це може вплинути на конкретні галузі і підприємства, які можуть виявитися менш конкурентоспроможними або зазнати значних фінансових втрат. Застосування податкових пільг може бути важливим стимулом для розвитку деяких галузей, і їх раптове

скасування може порушити баланс та призвести до негативних наслідків для певних секторів економіки. Слід зазначити, що варто розглядати можливості альтернативних методів збалансування бюджету та забезпечення фінансування оборонних потреб країни, які не обов'язково пов'язані із скасуванням податкових пільг для бізнесу.

Висновки. Таким чином, сучасна система оподаткування України стикається з кількома важливими проблемами, які суттєво ускладнюють її ефективність та впливають на бізнесове середовище країни. По-перше, постійні зміни та доповнення до законодавчих актів призводять не лише до неоднозначності, але й ще більшої незгодженості та протиріччя у сучасній системі оподаткування. Важливою проблемою є також існування значної кількості податків і зборів, більшість з яких мають дуже низьку питому вагу в загальних податкових надходженнях, але ускладнюють процеси адміністрування. Третя проблема полягає в тому, що податкова система України є надто дискреційною і сприяє тінізації та офшоризації економіки. Четвертою проблемою було зазначено часті випадки автоматизованого блокування податкових накладних. Нарешті, п'ятою проблемою було розкрито скасування податкових пільг для бізнесу. Отже, ці недоліки та проблеми істотно ускладнюють фіскальну систему та вимагають комплексного підходу до її модернізації та оптимізації.

Перспективи подальших досліджень у галузі системи оподаткування України включають широкий спектр напрямів. Важливо глибше вивчити вплив внесених змін на бізнес та економіку, провести порівняльний аналіз зарубіжних податкових практик, а також дослідити можливості вдосконалення податкового адміністрування та контролю. Додатково, цікавим напрямом може бути аналіз позитивного та негативного впливу податкових реформ на соціальні аспекти життя населення. Також важливо дослідити можливості вдосконалення механізмів збору податків та використання отриманих коштів, що сприятиме більш ефективному розподілу бюджетних ресурсів та підвищенню життєвого рівня громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The 1841 Foundation Tax Hells Index 2023. URL: https://the1841foundation.com/wp-content/uploads/2023/10/TH-Index-2023-The-1841-Foundation_ENG.pdf
2. Мальована Д. О., Старкова Ю. О., Шашко, М. Д. Сучасна система податків України та її основні недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2021. № 11. С. 469–472. DOI: doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/120

3. Слаблюк Н. С. Податкова система України: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 1. С. 87–89. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.1-22>
4. Кліменко Д. І. Становлення та функціонування податкової системи України. *Актуальні проблеми держави та права*, 2020. № 87. С. 72–77. DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i87.2800>
5. Мельник М. І., Лещух І. В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2015. 330 с
6. Лаврук М. О. Шляхи подолання проблем бізнесу щодо блокування реєстрації податкових накладних. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки: Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених*, 2023. С. 205–208. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16058/1/%2B2023%20%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%2016.11.23.pdf#page=205>
7. Дроздовська О. С., Озерчук О. В. Співвідношення прямих та непрямих податків у податковій системі України. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2017 № 10/2017. С. 44–50 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2017/10.pdf
8. Олійник О.О., Дорофєєва, Ю.В. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: Теоретичні, практичні та освітянські аспекти*, 2020. с. 452455. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41869/1/conf-nmetau_accounting_2020.pdf#page=453
9. Ляхова О. О., Садовий Д. Ю. Проблематика розвитку системи оподаткування суб'єктів бізнесу в Україні. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. 2023. С. 195–196. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/52183/2/zbirn2023.pdf#page=196>
10. Доходи державного бюджету України в 2021–2023 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/> (дата звернення: 23.02.2024)
11. Національна економічна стратегія на період до 2030 року (розділ 1). URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 23.02.2024)
12. Податковий кодекс України: Закон України від 2 жовтня 2010 р. № 2755-VI, ост. ред. від 29.01.2024. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17> (дата звернення: 23.02.2024).
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» від 11 грудня 2019 р. N 1165, ост. ред. 07.11.2023.
14. Тищенко Т. Нові правила у блокуванні податкових накладних – причини та як уникнути. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/222139_nov-pravila-u-blokuvann-podatkovikh-nakladnikh--prichini-ta-yak-uniknuti (дата звернення: 25.02.2024)
15. Майже 55 тисяч бізнесів відсьогодні втрачають податкову пільгу. Що в оподаткуванні компаній змінилося вже з 1 серпня? URL: <https://opendatabot.ua/analytics/final-of-tax-exemptions> (дата звернення: 25.02.2024)
16. Марутяк Г., Томашівська, М. Спрощення оподаткування як метод податкового стимулювання бізнесу в умовах війни. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Частина 2. 2023. С. 142–144.

REFERENCES:

1. The 1841 Foundation Tax Hells Index 2023. URL: https://the1841foundation.com/wp-content/uploads/2023/10/TH-Index-2023-The-1841-Foundation_ENG.pdf (accessed: 23.01.2024)
2. Malovana D. O., Starkova Yu. O. & Shashko, M. D. (2021) Suchasna systema podatkov Ukrainy ta yii osnovni nedoliky [The modern tax system of Ukraine and its main disadvantages]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*. № 11. P. 469–472. DOI: doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/120 (in Ukrainian)
3. Slabliuk N. S. (2019) Podatkova systema Ukrainy: suchasnyi stan ta napriamky vdoskonalennia [Tax system of Ukraine: current state and directions of improvement]. *Pivdenoukrainskyi pravnychyi chasopys – South Ukrainian Law Journal*. № 1. P. 87–89. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.1-22> (in Ukrainian)
4. Klimentko D. I. (2020) Stanovlennia ta funktsionuvannia podatkovoi systemy Ukrainy [Formation and functioning of the tax system of Ukraine]. *Aktualni problemy derzhavy ta prava – Actual problems of state and law*. № 87. P. 72–77. DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i87.2800> (in Ukrainian)

5. Melnyk M. I. & Leshchukh I. V. (2015) Podatkovyi kontrol v Ukraini: problemy ta pryorityty pidvyshchennia efektyvnosti: monohrafiia. Lviv [Tax control in Ukraine: problems and priorities for improving efficiency: a monograph.]: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy» – M. I. Dolishnyi Institute of Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, 330 p. (in Ukrainian)
6. Lavruk M. O. (2023) Shliakhy podolannia problem biznesu shchodo blokuvannia reiestratsii podatkovykh nakladnykh [Ways to overcome business problems with blocking the registration of tax invoices.]. *Suchasni problemy i perspektyvy ekonomichnoi dynamiky: Materialy Kh Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity ta molodykh uchenykh – Modern problems and prospects of economic dynamics: Materials of the X All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference of Higher Education Applicants and Young Scientists*. P. 205–208. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16058/1/%2B2023%20%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%A%2016.11.23.pdf#page=205> (in Ukrainian)
7. Drozdovska O.S. & Ozerchuk O.V. (2017) Spivvidnoshennia priamykh ta nepriamykh podatkov u podatkovii systemi Ukrainy [he ratio of direct and indirect taxes in the tax system of Ukraine]. *Ekonomichna nauka. Investytsii: praktyka ta dosvid – Economic science. Investments: practice and experience* № 10/2017. P. 44–50. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2017/10.pdf (in Ukrainian)
8. Oliinyk O. O. & Dorofieieva, Yu. V. (2020) Problemy i perspektyvy rozvytku opodatkovannia v Ukraini [Problems and prospects of taxation development in Ukraine]. *Suchasni problemy obliku, analizu, audytu y opodatkovannia subiektiv hospodarskoi diialnosti: Teoretychni, praktychni ta osvitianski aspekty – Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of business entities: Theoretical, practical and educational aspects*. P. 452–455. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41869/1/conf-nmetau_accounting_2020.pdf#page=453 (in Ukrainian)
9. Liakhova O. O. & Sadovy D. Yu. (2023) Problematyka rozvytku systemy opodatkovannia subiektiv biznesu v Ukraini [Problems of development of the system of taxation of business entities in Ukraine]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiinykh protsesiv v Ukraini: Materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Modern trends in the development of financial and innovation and investment processes in Ukraine: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*. P. 195–196. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/52183/2/zbirn2023.pdf#page=196> (in Ukrainian)
10. Dokhody derzhavnogo biudzhetu Ukrainy v 2021 - 2023 r. [State budget revenues of Ukraine in 2021-2023.]. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/> (accessed: 23.01.2024) (in Ukrainian)
11. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku (rozdil 1) [National Economic Strategy for the period up to 2030 (section 1)]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (accessed: 23.01.2024) (in Ukrainian)
12. Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 2010 r. № 2755-VI, ost. red. vid 29.01.2024 [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated October 2, 2010, No. 2755-VI, last updated on January 29, 2024.]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17> (accessed: 23.01.2024) (in Ukrainian)
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia poriadkiv z pytan zupynennia reiestratsii podatkovoi nakladnoi / rozrakhunku koryhuvannia v Yedynomu reiestri podatkovykh nakladnykh" vid 11 hrudnia 2019 r. N 1165 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of Procedures for Suspension of Registration of a Tax Invoice / Calculation of Adjustments in the Unified Register of Tax Invoices"], ost. red. 07.11.2023 (in Ukrainian)
14. Tyshchenko T. Novi pravyla u blokuvanni podatkovykh nakladnykh – prychny ta yak unyknyty [New rules for blocking tax invoices – reasons and how to avoid]. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/222139_nov-pravila-u-blokuvann-podatkovikh-nakladnykh--prichini-ta-yak-unyknyty (accessed: 25.01.2024) (in Ukrainian)
15. Maizhe 55 tysiach biznesiv vidsohodni vtrachaiut podatkovu pilhu. Shcho v opodatkovanni kompanii zmiynylosia vzhe z 1 serpnia? [Almost 55 thousand businesses are losing their tax exemption from today. What has changed in the taxation of companies since August 1]. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/final-of-tax-exemptions> (accessed: 24.01.2024) (in Ukrainian)
16. Marutiak H. & Tomashivska, M. (2023) Sproshchennia opodatkovannia yak metod podatkovoho stymulivannia biznesu v umovakh viiny [Simplification of taxation as a method of tax incentives for business in times of war]. *Aktualni problemy suchasnoho biznesu: oblikovo-finansovi ta upravlinskyi aspekty: Materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (Chastyna 2) – Actual problems of modern business: accounting, financial and managerial aspects: Materials of the V International Scientific and Practical Internet Conference (Part 2)*. P. 142–144. (in Ukrainian)